

fjölbreytni sköpun upplýsing

Fjölbrautaskóli Suðurlands

Skýrsla um skólastarf

í fangelsum

skólaárið 2019-2020

Gylfi Þorkelsson
kennslustjóri

1. Inngangur

Skólastarf í fangelsunum, eins og annað skólastarf í landinu, varð fyrir miklu höggi síðvetrar þegar fangelsunum var lokað með öllu fyrir heimsóknum utanaðkomandi. Allt starf „skólafólks“, kennara, námsráðgjafa og kennslustjóra, féll niður frá miðjum mars fram til 4. maí þegar kennslustjóri og námsráðgjafi fengu aftur heimild til að mæta til starfa. Engir kennarar fengu að mæta og því lauk kennslu í raun um miðjan mars. Síðustu tvær vikurnar gat kennslustjóri aðstoðað nokkra nemendur við að ljúka áföngum sem þeir voru komnir langt með og náðust þannig 185 einingar.

Námsframboðið er svipað ár eftir ár og gengur hægt að auka fjölbreytnina. Miður er að þær nýjungar sem boðið hafði verið upp á síðustu tvö skólaár, kennsla í teikningu og grunnnámi bifvélavirkjunar, féllu niður í vetur. Vonandi er það tímabundið ástand, og að innan ekki of langrar framtíðar verði boðið upp á verklegt nám í tré- og rafiðnum, eins og vonir hafa staðið til um hríð.

Eins og endranær er allt samstarf með ágætum í skólanum á Litla-Hrauni og Sogni, milli kennara kennslustjóra og námsráðgjafa, milli skólafólks og starfsmanna fangelsanna og starfsfólks og stjórnenda.

2. Haustönn 2019

2.1 Starfsfólk

Eftirfarandi störfuðu við skólahaldið á önninni:

Ágústa Ragnarsdóttir, myndlistarkennari LH (staðnáam)
Guðni Guðjónsson, rafiðngreinakennari Sogni (fjarnám)
Gylfi Þorkelsson, kennslustjóri og íslenskukennari LH og Sogni (staðnáam)
Helgi Þorvaldsson, enskukennari Sogni (staðnáam)
Hörður Ásgeirsson, sérkennari LH, Sogni og Hólmsheiði
Ingvar Bjarnason, stærðfræðikennari Sogni (staðnáam)
Jón Özur Snorrason, kennslustjóri og íslenskukennari
Klara Guðbrandsdóttir, náms- og starfsráðgjafi LH, Sogni og Hólmsheiði
Kristín Runólfsdóttir, enskukennari LH (fjarnám)
Lárus Ágúst Bragason, sögukennari, LH (fjarnám)
Ragnheiður Eiríksdóttir, heimspekikennari LH (fjarnám)
Sigurður Grímsson, málmíðngreinakennari LH (staðnáam)
Sveinn E. Magnússon, enskukennari LH (staðnáam)
Sverrir Geir Ingibjartsson, íþróttakennari LH (staðnáam)
Tómas Davíð Ibsen Tómasson, sögukennari Sogni (fjarnám)
Ægir Sigurðson, stærðfræðikennari LH (staðnáam)

2.2 Samantekt um skólahaldið

Jón Özur Snorrason sinnti kennslustjórn í fangelsunum á haustönn 2019 í veikindaleyfi Gylfa Þorkelssonar frá miðjum september. Naut hann þar afar góðrar samvinnu og reynslu Klöru Guðbrandsdóttur námsráðgjafa sem er í fullu starfi að Litla Hrauni, Sogni, á Hólmsheiði og sinnir ráðgjöf við fanga að Kvíabryggju og á Akureyri í gegnum síma. Allir fangar hafa aðgang

að námsráðgjafa og geta mætt í viðtalstíma. Kennarar, félagsráðgjafar, sálfræðingar og fangaverðir aðstoða fanga við að koma í ráðgjöf.

Alls 15 kennarar Fjölbrautaskóla Suðurlands koma að kennslu fanga ýmist í staðbundnu námi, sérkennslu eða fjarnámi. Á þessari önn stunduðu fangar nám í íslensku, ensku, stærðfræði, dönsku, myndlist, heimspeki, sögu, íþróttum, rafsuðu og plötuvinnu.

42 fangar voru skráðir á mætingalista Litla Hrauns í byrjun annar og 12 að Sogni. Auk þess sem námsráðgjafi sinnir föngum sem stunda fjarnám við aðra skóla. Staðbundin kennsla fer fram 5 daga í viku að Litla Hrauni og 4 daga að Sogni.

23 af þessum föngum luku námi í einhverri grein eða greinum. Sá sem afkastaði mestu á þessari önn kláraði 8 námsgreinar en um helmingur fanganna náði aðeins að ljúka einum áfanga á önninni.

Mikilvægi skólstarfs í lífi fanga felst ekki síst í hinu félagslega starfi sem þar fer fram og byggir á jákværði samveru þar sem athyglinni er beint frá nóturlegum aðstæðum þeirra og að uppbyggilegu og menntandi viðfangsefni. Staðnar einingar eru því ekki eini mælikvarðinn á betrun fanga.

Náms- og starfsráðgjafi sótti, ásamt sérkennara, í lok nóvember fund vinnuhóps á vegum norrænu ráðherranefndarinnar um mótun heildstæðrar ráðgjafarstefnu í fangelsum Norðurlandanna. Fundurinn fór að þessu sinni fram í Osló.

3. Vorönn 2020

3.1 Starfsfólk

Eftirfarandi störfuðu við skólahaldið á önninni:

Guðni Guðjónsson, rafiðngreinakennari LH (fjarnám)

Gylfi Þorkelsson, kennslustjóri og íslenskukennari LH og Sogni (staðnám)

Helgi Kristinsson, rafiðngreinakennari LH (fjarnám)

Helgi Þorvaldsson, enskukennari Sogni (staðnám)

Hörður Ásgeirsson, sérkennari LH, Sogni og Hólmsheiði (staðnám)

Ingibjörg Ólöf Sigurðardóttir, sálfræðikennari Sogni (fjarnám)

Ingvar Bjarnason, stærðfræði- og grunnteiknikennari Sogni (staðnám)

Klara Guðbrandsdóttir, náms- og starfsráðgjafi LH, Sogni og Hólmsheiði

Lárus Ágúst Bragason, sögukennari LH (fjarnám)

Ragnheiður Eiríksdóttir, heimspekikennari Sogni (fjarnám)

Sigurður Grímsson, málmíðngreinakennari LH (staðnám)

Sveinn E. Magnússon, enskukennari LH (staðnám) og Hólmsheiði (fjarnám)

Sverrir Geir Ingibjartsson, íþróttakennari LH (staðnám) og Sogni (fjarnám)

Tómas Davíð Ibsen Tómasson, sögukennari Sogni (fjarnám)

Ægir Sigurðsson, stærðfræðikennari LH (staðnám)

3.2 Samantekt um skólahaldið

Alls komu 66 nemendur við sögu skólahalds FSu í fangelsunum á vorönn 2020; 51 á Litla-Hrauni, 12 í Sogni og 3 nemendur á Hólmsheiði voru skráðir í áfanga við FSu, auk þess sem

nokkur hópur þar naut aðstoðar námsráðgjafa og sérkennara. Nokkrir nemendur í fangelsunum voru að auki skráðir í fjarnám við aðra skóla á önninni og þrír eru skráðir í sumarskóla við FÁ.

Skólahald hófst mánudaginn 6. janúar með skráningu nemenda. Kennsla hófst þriðjudaginn 7. janúar á Litla-Hrauni og miðvikudaginn 8. í Sogni. Hefðbundin staðkennsla fer fram fimm daga vikunnar á Litla-Hrauni en þrjá daga í Sogni.

Um miðjan mars var skólanum á Litlahrauni og Sogni lokað vegna Covid19 og var ekki opnaður aftur, þó kennslustjóri og námsráðgjafi fengju heimild til að hefja störf þar mánudaginn 4. maí. Ekki er aðstaða til fjarnáms nema fyrir fáa nemendur, þeir ekki með eigin tölvur og netaðgengi svo námi var sjálfhætt. Á rúmum tveim vikum, frá 4.-18. maí tókst þó að aðstoða þá nemendur sem voru langt komnir í námi í einstökum áföngum við að ljúka þeim. Á þessum tíma luku 24 nemendur samtals 185 einingum, flestir einum áfanga en 3 nemendur kláruðu þrjá og 7 luku tveimur áföngum.

Þrír kennarar frá FSu sinntu staðbundinni kennslu í Sogni auk þess sem kennslustjóri, náms- og starfsráðgjafi og sérkennari komu þangað einu sinni í viku, sinn daginn hver. Á Litla-Hrauni sinntu 5 kennarar staðbundinni kennslu í ensku, íslensku, íþróttum, stærðfræði og málmiðngreinum, en þar hafa kennslustjóri og náms- og starfsráðgjafi einnig fasta viðveru og starfsaðstöðu. Sérkennari var með fasta viðveru tvisvar í viku á Litla-Hrauni. Bæði sérkennari og náms- og starfsráðgjafi þjónustuðu nemendur á Hólmsheiði reglulega, námsráðgjafi tvisvar í viku og sérkennari einu sinni.

Auk þessa voru 6 FSu-kennarar með 5 fjarnámsnemendur á Litla-Hrauni, Sogni og Kvía-bryggju sem luku 8 mismunandi áföngum, samtals 40 einingum.

Þann 23. janúar heimsóttu kennarar og ráðgjafar úr norska fangelsiskerfinu skólann á Litla-Hrauni. Kennslustjóri og náms- og starfsráðgjafi tóku á móti þeim og kynntu fyrir þeim skólastarfið og aðstæður.

Dagana 25.-27. febrúar sóttu kennslustjóri og náms- og starfsráðgjafi lokafund vinnuhóps á vegum norrænu ráðherranefndarinnar um mótun heildstæðrar ráðgjafarstefnu í fangelsum Norðurlandanna. Fundurinn fór fram í Kaupmannahöfn. Hópurinn lauk vinnu sinni með sameiginlegum texta sem settur yrði upp á plakat. Í framhaldinu þýddu og staðfærðu fulltrúar hvers lands textann og við annarlok var annað plakatið tilbúið og hitt í vinnslu hjá grafískum hönnuði.

3.3 Yfirlit yfir námsárangur

Eins og fyrr greinir varð vorönnin endaslepp. Þrátt fyrir það luku 24 nemendur alls 185 einingum, sem er vel gert í ljósi ástandsins, en á vorönn fyrir ári síðan skiluðu sér til samanburðar 210 feiningar.

Alls voru gefnar 38 einkunnir, allar „fullnægjandi“. Ekki var skráð fall á nemendur sem gert var að hætta námi vegna Corona-veirunnar.

Einkunnadreifing V20

Eink.	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	L	F
Fjöldi	2	13	6	11	5	1	0	0	0	0	0	0
/38	5,3%	34%	15,8%	28,9%	13,2%	2,6%	0%	0%	0%	0%	0%	

4. Almennt um nám og kennslu á skólaárinu

Eftir all-hefðbundna haustönn með 54 skráningum í upphafi og 23 nemendum sem luku einingum, allt frá einum námsáfanga upp í heila átta, tók við vorönn sem varð endaslepp vegna veirufaraldurs sem herjaði á heimsbyggðina og lokaði fyrir nánast allt eðlilegt mannlíf. Fyrir vikið er önnin á engan hátt marktæk í samanburði hvað varðar námsárangur eða skólastarf yfirleitt. Hér verður því ekki sett á langa greinargerð um nám og kennslu í einstökum greinum, því skólastarf í fangelsunum varð verr fyrir barðinu á lokunum en annað skólastarf. Fangelsin voru alfarið lokuð kennurum frá miðjum mars og út skólaárið. Einungis kennslustjóra og náms- og starfsráðgjafa var heimiluð heimsókn síðustu tvær kennsluvikurnar og náðu þá að hvetja þá nemendur sem voru langt komnir með námsefni einstakra áfanga til að ljúka þeim. Sú hvatning bar ríkulegan ávöxt. Fangar hafa ekki sínar tölvur til að ræða við kennara í „Teams“ eða öðrum forritum inni á klefum. Þeir hafa almennt ekki aðgang að tölvuveri til að stunda fjarnám. Einungis 4 nettengdar tölvur eru í boði á Litla-Hrauni og eru uppteknar meira og minna allan vinnudaginn af nemendum sem stunda fullt fjarnám við aðra skóla. Að lokum skortir þennan nemendahóp í flestum tilvikum þá færni og námstækni sem nauðsynleg er til að stunda fjarnám.

Athyglisvert er þó að bera saman haust og vorönn. Á haustönn luku 23 nemendur 210 feiningum en á vorönn luku 24 nemendur 185 einingum, þrátt fyrir endasleppt skólastarf. Er þetta e.t.v. vísbending um að þeir nemendur fangelsanna sem ná að einbeita sér að námi á annað borð eru færir um ýmislegt. Þá ber að geta þess að kennslutími og tímasókn í fangelsunum er mun minni en almennt í dagskólanum.

5. Náms- og starfsráðgjöf

Eins og verið hefur undanfarin misseri starfar náms- og starfsráðgjafi í 100% starfi við fangelsin á Litla-Hrauni, Sogni, Hólmsheiði og á Akureyri. Undir venjulegum kringumstæðum er náms- og starfsráðgjafi 3x í viku á Litla-Hrauni, 2x í viku á Hólmsheiði og 1x í viku á Sogni. Allri þjónustu við fanga á Akureyri hefur verið sinnt í gegnum síma. Í samkomubanni frá 15. mars varð öll ráðgjöf fjarráðgjöf.

Verkefni náms- og starfsráðgjafa eru fjölbreytt og mismunandi eftir fangelsum. Þau helstu eru viðtöl við nemendur, skráning í nám innan og utan fangelsis, stuðningur í námi, prófseta og eftirfylgni. Einnig fræðsla um náms- og starfsval, ráðgjöf um vinnubrögð í námi og skipulag náms ásamt námstækni. Mikið og gott samstarf er við kennslustjóra, kennara, starfsfólk fangelsis og samskipti góð við stofnanir og alla skóla sem nemendur í fangelsum eru skráðir í.

Töluverð skipulagsvinna fylgir verkferlum og stefnumótun og náms- og starfsráðgjafi tók þátt í Norrænu samstarfi við stefnumótun um störf náms- og starfsráðgjafa í fangelsum fyrir norrænu ráðherranefndina. Gerðar voru athugasemdir við þingsályktunartillögu um betrun fanga. Samskipti voru við Umboðsmann Alþingis vegna skólamála. Náms- og starfsráðgjafi tók einnig þátt í vinnustofu á vegum geðsviðs Landsspítalans um afeitrunarmeðferð ólöggráða ungmenna

Í fangelsinu á Litla-Hrauni og á Sogni er rekinn skóli eins og margtítt hefur verið um en í fangelsinu á Hólmsheiði er enn lágmarksaðstaða til náms. Frá upphafi var ekki var gert ráð fyrir hefðbundnu skólanámi þar eins og er á Litla-Hrauni. En unnið er að því að fá 50% stöðu

kennsluráðgjafa á Hólmsheiði sem myndi tengja námið þar við námið á Litla-Hrauni, þá gæti myndast samfella í námi hjá langtíma föngum sem fara frá Hólmsheiði á Litla-Hraun. Að mati náms- og starfsráðgjafa hentar núverandi fjarnámsfyrirkomulag illa þar sem stór hluti nemenda eru brottfallsnemendur, nemendur með námsörðuleika, greiningar, litla trú á eigin getu o.fl. sem gerir þeim oft erfitt um vik að stunda fjarnám í þeirri mynd sem boðið er uppá. Náms- og starfsráðgjafi hefur verið í góðu samstarfi við starfsfólk Hólmsheiði sem og við tengilið í Fjölbrautaskólanum við Ármúla til að gera námið sem bærilegast fyrir nemendur. Eðli málsins samkvæmt þá flytja fangar á milli fangelsa og þá fylgir náms- og starfsráðgjafi þeim eftir í námi.

Á haustönn 2019 voru alls 22 nemendur skráðir í fjarnám við Fjölbrautarskólann við Ármúla. Þar af þrettán sem voru skráðir í fangelsinu á Hólmsheiði, fimm í fangelsinu á Sogni og fjórir voru skráðir í fangelsinu á Akureyri. Fjórir nemendur í fangelsinu á Hólmsheiði voru í námi hjá Keili. Alls voru nemendur skráðir í 245 feiningar.

	FÁ (fjöldi nem)	Keilir (fjöldi nem)	Fjöldi eininga
Hólmsheiði	13	4	150
Sogn	5		55
Akureyri	4		40
Alls	22	4	245

Á vorönn 2020 var alls 21 nemandi skráður í fjarnám við Fjölbrautarskólann við Ármúla. Þar af tólf sem voru skráðir í fangelsinu á Hólmsheiði, einn í fangelsinu á Sogni, fjórir voru skráðir í fangelsinu á Akureyri og fjórir í fangelsinu á Litla-Hrauni. Tveir nemendur í fangelsinu á Hólmsheiði voru í námi hjá Keili og tveir nemendur voru í Skrifstofuskólanum hjá Prómennt. Alls voru nemendur skráðir í 195 feiningar.

	FÁ (fjöldi nem)	Keilir (fjöldi nem)	Skrifstofuskóli Prómennt (fjöldi nem)	Fjöldi eininga
Hólmsheiði	12	2	2	145
Sogn	1			15
Akureyri	4			
Litla-Hraun	4			35
Alls	21	2	2	195

Einn nemandi í fangelsi lauk stúdentsprófi á vorönn 2020.

Sem fyrr fengu þeir nemendur sem þurftu hljóðbækur frá Hljóðbókasafni Íslands en bókasafnið krefst ekki greininga fyrir nemendur í fangelsum eins og almennt þarf.

6. Lokaorð

Skólaárið 2019-2020 verður lengi í minnum haft. Eftir heðbundna haustönn brast á fár. Mikill fjöldi nemenda sýndi skólanum og námi áhuga með því að skrá sig, og þó námsárangur sé í mörgum tilvikum undir meðaltalsviðmiðum ráðuneyta um loknar einingar þá er það jákvætt í sjálfu sér, og alls ekki sjálfgefið, hve margir fangar líta á það sem möguleika að sækja skóla og stunda nám.

Kennslu á vorönn lauk um miðjan mars og hófst ekki aftur, vegna heimsóknatakmarkana í fangelsin, skorti á aðstöðu, færni og námstækni, og takmörkunum á aðgengi nemendanna að tækjabúnaði til fjarnáms. Verður að segja að þær 185 einingar sem tókst að hvetja nemendur til að ljúka um vorið sé hreint afbragð miðað við aðstæður.

Ekki er þó svo með öllu illt að ekki boði nokkuð gott. Dagskólakennarar urðu í hasti að læra á og tileinka sér nýja tækni til að geta sinnt nemendum sínum, frjálsum í samfélaginu, eins og kostur var. Þessi tæknivæðing gefur vonir um að héðan í frá verði mögulegt að auka verulega námsframboð í fangelsum með fjarkennslu til þeirra sem lengra eru komnir í námi og hafa tileinkað sér þá þekkingu og færni sem nauðsynleg er í fjarnámi.

Selfossi, 25. maí 2020.

Gylfi Þorkelsson, kennslustjóri.